

THE REBBE AND THE RAV

Jacob J. Schacter

Yeshiva University

February 3, 2014

רבי אהרן קרלין, ראש ישיבת "בית אהרן", (א"ת) 160-220
מחברת: רבנית אהרן קרלין, (א"ת) 160-220
מחברת: רבנית אהרן קרלין, (א"ת) 160-220
מחברת: רבנית אהרן קרלין, (א"ת) 160-220

Rebbe

Rabbi
Herschel
Schacter

Rav

נסיון פוליסה

הסידות הבה"ד, און דער יום-טוב מסורת נפש פארן אמת; אונזער רב'ניגס מסורת נפש פארן אמת, איז ניט נאר א וועגווייזער פאר חסידים, נאר אויך דער קוואל פון מסירת נפש פאר די דרכי אמת.

דעם הנהגות און צוויי אחר פער-ציקסטן י"ט כסלו האט די השגחה עליונה גוהר געווען אז מיר זאלן אים פייערן אין גלות אמצעיקע.

איזו אין אמצעריקע זיינען באגאנג-גען צוויי פעלערן: איינעם, וואס קיי מענדליך אין לאנד האבן זיי זיך ניט באנוצט מיט זייער רייכן רעליגיעזן באגאוש וואס זיי האבן מיטגעבראכט פון זייערע היימען, און דעם צווייטן, וואס זיי האבן ניט דערציילט זייערע קינדער און דערציילן ניט זייערע אייניקלעך וועגן זייער אפשטאמונג.

די זכרונות פון דעם פעלערן זינען זיינען פון דער גרעסטער וויכטיקייט פאר דעם וואקסונדען אידישן יוגנט דור אין לאנד. ווען די פאטערס און מוטערס, זיידעס און באבאס וואלטן דערציילן זייערע אייניקלעך און קינד-דער וועגן זייער אטמאספערע אין דער וועלטער זיי האבן געליבט, וואלט דאס האבן די גרעסטע בעסטע וויר-קונג.

חסיד'ה הבה"ד אין אמצעריקע זיינען באגאנגען א דריטן גרויסן פעלער, וואס זיי האבן אפגעליזט די דרכי הנהגות פון לערנען חסידות, און זיינען געבליבן נאר ביים גוסס האר"י. דער גוסס איז זייער וויכטיק, און מוז אנגעוואלטן ווערן מיט די גרעסטע שווערסטע אנשטרענגונגען, אבער עס

מ"א ד' תמוז ה'תש"א

ווען הגר"ח האט באקאנט געמאכט זיין פאראייניקונג מיטן טאטן נייע אין כלל ארבעט, האבן זיך געפונען אזעלכע וואס האבן ערוועקט די אל-טע שונאה און אין א געוויסן פלאץ ארום א געוויסער תורה-פערזענלעכ-קייט האט זיך אנגעהויבן שאפן א גרופע געגנער אויף דעם יסוד פון ימי קדם.

הגר"ח איז געווען איינער פון די זעלבנסטע וויטעזענדיקע אויסער-גע-וויינלעכע קלוגע פערזענלעכקייטן און האט געהאט זיין אייגנארטיקע טיפע, קלוגע, קורצע און שארפזיניקע אויס-שפראך.

אויף אן אסיפה וועלכע איז דאן פארגעקומען אין בריסק, האט הגר"ח געזאגט: מיר קומען ארויס פון דער משפחה השחורה. ווען עס איז גע-ווען די התנגות אויף חסידים זיינען געווען צוויי כוחות מתנגדים, איינע וואס האט במשך פון עטלעכע צענ-דליק יאר געזוכט דעם אמת און איז געווען צופרידן צו געפינען אים, און די צווייטע וואס האט געזוכט עלילות און שקרים און געבראכט צו איסורים און חרמות. היט זיך — האט הגר"ח מיט זיין תורה באפעלערישער שטיי-מע געזאגט — פון די דוברי שקרים מתחרתי ריב'ס אייניקלעך זי!

הגר"ח'ס אזהרה האט געהאט איר ווירקונג, און איז משה פון צענדליקע יארן האט דאס גוט אנגעהאלטן און געבראכט גרויסע ניצן לטובת רבים, עס איז דערמיט געווארן אז ענין בודיק ומנטה פאר אלע צייטן און אלע מדינות.

דער יום-טוב י"ט כסלו איז ביי חסיד'ה הבה"ד דער ראש השנה פון

מ"א ד' תמוז ה'תש"א

(א' ניסן תש"א)

הני כופל להגיד את אשר כבר הגדתי פעמים רבות. כי אני הנני בלתי מפלגותי במלא מובן המלה, ועשרים וחמשת השנים שזכיתי לשמש בעבודת הכלל את אביר הרועים הוד כיק האמרי"ר הרה"ק זצוקלה"ה נבג"ם זי"ע ואת כבוד גאון הגאונים מרנא והכנא ר' חיים הלוי זצ"ל זי"ע — עמודי החסידות והתנגדותה — וראיתי את התאחדותם ומסירות נפשם לטובתם של ישראל ברוח ובגשם, הנה רוחם הקדוש יאהיל עלי אשר בכל הנוגע לפועל לטובת ישראל, בין בעניי היזק היהדות ובין בעניי כלכלה, לדרוש מכל בעלי מפלגות לצאת מחתולי מפלגתם למלאות את חובתם אל התורה ואל המצוה ואל ישראל בתור יהודי שעמד בהר סיני והקדוים נעשה לנשמה.

האל הטוב יתברך ויתעלה יפקח עינינו ויעיר את לבבינו בחסד וברחמים לשוב אליו יתי בתשובה אמיתית להקל מעלינו את חבלי משיח ולזכות לנאולה קרובה לבא ע"י משיח צדקנו.

הדו"ש ומברכו.

י"ט כסלו *

והינם אזי דער יום-טוב פון רבי'ן דעם אמת, היינט איז דער יום טוב בעל התניא והשר"ע, דער אלטער פון חסידישן יציאת מצרים און דער רבי איז ברוך השם באפריט גע-ווארד פון שקרים וכובים, פון מחרחרי גואל מושיע פון תורת הבעל שם ריב את בעלי מחלוקת וואס האבן טוב טוה און דער משה רבנו פון מלך כמה תחבולות פון צביעות גע-ווארען דעם צוטורי פון די גדולי

התורה והיראה אין ליטע אין יענעם דור און האבן דאס אויסגעזעצט פאר זייערע שענדלעכע צוועקן, ביז זיי האבן מיט גראבצ מסירות און מל-שינות אויסגעפירט אן די דעמאלט-דיקע רוסישע מאכט וואס דעם רבי'ן ארעסטירט און דריי און פופציק טעג אין ער געווען אין גרעסטער סכנה אמאליקע שלעכטע זכרונות. אין יאר תרל"ז איז פארגעקומען

— אין א געוויסן פלאץ — די ערשטע באעגעניש צווישן דעם טאטן נייע ואת הגאון ר' חיים בריס-קער נייע צו ארומהיינד עניני הכלל און זיי האבן דאן געשלאסן זייער פאראייניקונג אין דער כלל ארבעט.

*) חזקת מדינות - הקריאה והקדושה - טבת משיח לעת עתה מצאנו רק קטע זה.

רבי שלמה יוסף זצ"ל, אג"מ ופ"ק (ל-א/כ"ב, ש"ח) ז"ל ז"ל

„מתנגד“ בן „מתנגד“ היה — ומעטים הם. שזכו להערצה מצד כל חוגי החסידים במידה. שזכה לה רבי חיים. גם השדרות הרחבות של החסידים וגם האדמו"רים הוקירוהו והתייחסו אליו ביראת הכבוד. אף חסידי חב"ד עם האדמו"ר רבי שלום ידוב שניאורסון. ז"ל. מליובאוויץ. בראש. העריצוהו. עובדה אופיינית על היחס של הרש"ב לרבי חיים סח לי הגר"י אברמסקי מסלוצק (עכשיו בירושלים):

כשהחליט האדמו"ר לבנות בית-חומה גדול בליובאוויץ לשיבת „תומכי תמימים“ חשש מפני צוואת רבי יהודה החסיד שלא לבנות בחוץ-לארץ בית של אבנים. שלח טלגרמה לרבי חיים בבקשה. שישׁיב את דעתו על „שאלה“ זו. באותה שעה שנתקבלה הטלגרמה בביתו של רבי חיים ישב שם הגר"י אברמסקי. רבי חיים לא כתב רוסית ולכן ביקש את הרב א. לכתוב את התשובה להיתר. בצירוף ברכה. אגב: היות והטלגרמה של הרש"ב היחה מצורפת לה גם קבלה מהדואר על תשלומי תשובה. ציוה רבי חיים לנסח את התשובה באופן. שהכיל מלים אחדות יותר על המלים שנשתלמו.

ד"ר הק"י ז"ל, י"א אגרו"ה ק"ק ז' ת"ת
יאריון ח' (ניסן תש"ו)

אפריון שלמה רבי שלמה היימן זצ"ל קנא

שתח"י והוא סיפר לי גם שהשמועה הנוראה על הסתלקות רבינו מן העולם הוא קיבל באמצע הפלגתו לאמריקה בלב ים, והיו עצובים מאד מזה תקופה ארוכה.

וכמובן, שלא הפסיק אף לרגע את קשריו עם רבי אלחנן ווסרמאן זצ"ל, ובשהייתו האחרונה של רבי אלחנן באמריקה, ביקר את רבינו במחנה הקיץ המתיבתא, ובילו יחד שעות ארוכות במלחמתה של חורה וכדברים דחופים שעמדו אז על הפרק.

היה לו אף קשר אמיץ עם הרב משה סלוביצקי זצ"ל, ובין כתביו אף נשתייר חידושי תורה מרבי משה, וכל ראש חודש היה רבינו מחטט את רגליו החלשות למקום מושבו של הגר"ם, במנהטן עילית (משך כשעה נסיעה ממתיבתא חורה ודעת) למפגש והיו משוחזים בענייני דיומא ובמלחמתה של חורה. לאחר שבאחת הגליונות של „הקריאה והקדושה“ שהוציא לאור חב"ד לאחר בואו של הרייז"ץ זצ"ל (בשנת ת"ש), שיצא הרייז"ץ נגד הלימוד בפרקים שבמסכת בבא קמא, שור שנגח וכו', במקום מסכתות של סדר מועד, ואף כתב שהוא ללא תועלת, חרה לו למורינו ורבינו זצ"ל עד לשד העצמות, במיוחד לאחר שכתב גאון ישראל, רבי ישראל סלנטר זצוק"ל באחד מספריו, את ההיפוך מזה, שדוקא הלימוד בפרקים אלה מגדיל את היראת שמים בגלל הדקדוק בפרטי פרטים העונש במזיקין [וכך שמעתי שהיה מרגליה בפומיה של הגה"צ רבי מאיר חדש זצ"ל (המשגיח ומנהל רוחני של ישיבת חברון, אור אלחנן ועטרת ישראל) ואף גאון דורינו הרב אליעזר מן שך שליט"א התבטא כך בהדגשה גדולה], וטכס עצה עם הגר"ם למצוא דרך תגובה מתאימה. הוא סיכם עם רבי משה, שכנו רבי יוסף דוב יפרסם מאמר נגדי בשם בדוי באחת הכמות שבכתב. [לבסוף נודע לרייז"ץ מי הוא הכותב, ושלה לקרוא את רבי יוסף דוב. בפגישתם הוא אמר לו שמקדמת דנא שרר ידידות גדולה בינו ואביו הרש"ב לבין זקינו הגר"ח, ומתפלא הוא עליו שפעל בניגוד לידידות זו ומקוה שבעתיד הוא יפעל רק על פי רוח ידידות זו].

כ"א י"א
ס"א וי"א ז' י"א

* * *

ב"ה א' כ טבת תשי"א

כבוד ידידי הרב הגאון הנודע לשם תהלה ותפארת בכל קצו ארץ עה"י פטה"ח נע תרשישים כ"ו וכ"ו אי"א כשי"ת מוהר"ר משה שליט"א

שלום וברכה:

בנועם שמעתי מאת חתני הרב ר"ש שליט"א שביקר את כתי"ר תי"ל הרטב בריאותו, ומאד הצטערתי כהיום אשר שמעתי כי החולי עוד לא עברה, בטח מקיים כתי"ר כפי ציווי הרופאים והשי"ת ישלח רפואה שלמה לכתי"ר ויחזקוהו ואמצהו בנשם וברוח וישור לאיתנו הראשון שיוכל לשקוד בתורה ועבודת השי"ת כהפצו הטוב ועמיד תלמידים ראי אלקים.

ידידו הוד"ש כתי"ר ומכרכו.

ח' שבט

אל האלמנה ותמני כבוד הרב הגאון עה"י פטה"ח נזע תרשישים אי"א המנוח מוהר"ר משה הלוי נ"ע וביתד לכבוד בנו הגאון האדיר משכיל על דבר טוב אי"א מוה"ר יוסף דובער שליט"א

נכתלתי לשמוע מהאסון הנורא אשר קרה בפטירת בעלה ואברהם הגאון המנוח תנצ"ה המקום ינחם אותם בתד אכ"י ציון וירושלים. יחזק השי"ת בריאותה ובריאות ילדי יחיו ויאריך ימי ושלתי בטוב ובענינים ותשב נחת בנשם וברוח מאת יי"ה די עליהם יחי. המכרכם.

א' תי"ד

ב"ה כ"ג ניסן תשי"ב
ברוקלין

כבוד ידידי, הרב הגאון, נע תרשישים גאוני יעקב בתורה ויראת אלקים, משכיל על דבר טוב, אי"א מוהר"ר יוסף דוב הלוי נ"ע
שלום וברכה!
בנועם קבלתי בחוה"מ את מכתב ידידי ונהניתי במאד לשמע

משלומי ושלום כבוד אמו הרבנית הכבודת וב"ב יחיני ולפי שבלי"א איני כותב מכתבים בחוה"מ לכן לא יכלתי להביע את האיון לבלי בתורה וברכה לידידי ולכבוד אמו הרבנית וב"ב יחיני עד כה.

מכותלי מכתב ידידי הנני רואה ומכיר אשר כבוד אמו הרבנית הכבודת ולידי מתאבלים יותר מכפי רשיון תורתנו הקדושה, ועוד יותר שהנח מרנישים עצמם בודדים וגלמודים ח"ו אשר הנני מצטער מזה במאד, ובאמת אין זה אלא רגע אבל ויחמות כי הרבה הרבה - כ"י - מודולי הרבנים ומבחי"י הבע"ב מתחסיים אליהם ברגשי ידידות וחודרת הכבוד הראוי להם, ובשום אופן לא יוכלי לחשוב כי ח"ו גלמודים המה, וכלנו כאחד חפצים לראות בטובם ומצלחתם בנשם וברוח.

יחזק השי"ת בריאות כבוד אמו הרבנית הכבודת תחי' ויאריך ימי ושנותי' בטוב ובענינים ותקבל נחת מילידי' ובני ביתם יחיני.
ומה שהזכיר ידידי את דין המשנה בענין שלא יעורר אדם על מת ל' יום קודם החג, אינו ענין להזכרתו את מהני אביו המאון ביים טו וסדר עבודתו בקדש, ואדרבא הזכרה זו וקיומם לעשות כמותו חי' זכות גדולה אלא שצריכים למונע מכל שמץ אבל ויגון ח"ו, וברור הדבר אשר כבוד בעלה וכבוד אביהם הגאון נ"ע נושא רנה ותפלה לשור מורומים יתברך ויתעלה בעדם, ובזכותו וישעו תשועת עולמים בנשם וברוח.

ובזה הנני להביע לידידי את ברכתי ברכת מז"ט לרגלי מלאתו או מקום כבוד אביו הגאון נ"ע - לאריות ימים ושנים - באחלה ש תורת חיים כבוד זקנו הגאון נ"ע ואבי זקנו הגאון נ"ע אשר תורת וצדקות יעודה לידידי כדרשת רז"ל ע"פ לא ימושו כ"י עד עולמי והשי"ת יחי בעזר ידידי להעמיד תלמידים הנונים יודעי תורה וראי אלקים ובכל אשר יפנה בעניני תורה ויראי אלקים ישכיל, ויתן השי"ת לידידי וב"ב יחי שפעת חיים וברכה מרובה בנשמות וברוחניות. והנני ידידו הוד"ש מכבודו ומכרכו.

17. 11. 81

אן אויסצוג פון דער רעדע
וואס עס האט געהאלטען הרב הגאון הגדול וכי
ר' יוסף דב סגלאוויטשיק שליטי"א

ראש אגיד דאסאסאן
ניסס ע"י אהרן שניידער

שטענדיגער רעדע דא פאר אזא חשוב'ען קהל און פאר דעם גרויסען ליווא-
ווישער רבי'ן שליטי"א אין דאס פאר מיר גאר א גרויסער כבוד און איר פירל
פון איר א געהויבענער פייערליכער שטימונג.

פארהייערונג אהער פון באסטאן ביצווארצען די חגיגה פון ליובאוויטשער
רבינים ישרבות, האט איר זיך דערמאנט אן מיינע זיגענדיגער אהרען אין א קליין
שטענדיגעל אין רוסלאנד וואו עס האבען געוואוינט פיל ליובאוויטשער חסידים און
אויך מתנגדים, און גוראד מיין מלמד זיך גערען א תפיד-חסיד, נט איינמאל הא-
בען מיר די יונגלעך פון חדר, זיך אומגעקריגט ארום דער פראגע ווער סי'אין בער
ווען גרעסער; דער נאון איינער דער אלטער רבי, הרב מליאדי... און פארהייערונג
איצט מיט דער באהן לויך ניראָר, האָב איר געטראכט, אן אנפאנגען קען מען
פארליינען דעם ליובאוויטשער רבי'ן ניט צו קיין אנדערע, ווי אלס דער רבי
חנינא בן דוסא פון היינטיגען דור.

רבי חנינא בן דוסא האט געטראטען אויף נאטור'געזעצן.
די גמרא אין חגיגה (כ"ה ע"א) דערצערלעט, אָ רבי חנינא בן דוסא האט
געזאגט צו זיין מאַטער: מי שאמר לשמן וירליק, יאמר לחומץ וירליק, און דער
חומץ האט טאָר געברענגט; און ווען סי'אין אונגעקומען א פקודה פון ליובאוויטש
צו די חסידים אין מיין געבורט'שטעטלע, האט אפי' אפי' דער חומץ געברענגט...
ליובאוויטש האט געטראטען אויף די נאטור'געזעצן...

די גמרא דערצערלעט דאָרט ווייטער אין חגיגה, אז וואו שפּבול'י דאָק
בני ביתא ולא מטי כשור, וכי אמר איבי נמי כשור, א פרי האט געברוט א
הויז און די בעלקעס זיינען ניט צוגעגאנגען, האט רבי חנינא בן דוסא א זאג בער-
סאָן: איכו נמי כשור, און די בעלקעס האָבען זיך אויסגעצויגען און דער-
[9]

מ"ה א' תמוז, ה'תרס"ג, ז' סיון, ה'תרס"ג

אינהאלט

1 איינלייטונג
4 הרב שמרי' נוראוי
9 הרב יוסף דב סגלאוויטשיק
13 הרב משה דובער ריבקיין
19 הרב נחמן צבי עבין
20 הרב משה לוי ראזששוין
29 קריק פון אנדרה הרבנים
31 ה. 5. סעקלער (ערדישאַרעל)
34 קריק פון ווער הרבנים
36 רשימת אומרוינים
38 רשימת רבנים
41 באַרירט פון סעמינאריען

CONTENTS OF ENGLISH SECTION

1 Introduction
4 Report of Activities
13 Rabbi Dr. Leo Jung
15 Judge Philip M. Kleinfield

55-1171

Printed and Bound by
SHULSINGER BROS.
23 EAST 4TH STREET, NEW YORK, N. Y.

מ"ה - 45
מטבתות ישראלי
מ"ה טבת אהליך יעקב

צום פינף און פערציג יעהריגען יובילעאום
- 119 -
ישע'י ברות
"תומכי תמימים"
ליובאוויטש

ד"ר אלול, תרנ"ז - ד"ר אלול, תש"ב
1897-1942

מאָרע קריק פון מ"ה אויב'א'ר שול'א
(אין א באַזונדערער הילאָג)
אויב'אָנגען פון ח'ג'ה'ה' קריקס
באָרירט פון סעמינאריען
ה'ל'ל'ט'ר

ת"ה א"ה, תש"ב
אויסגעגעבן פון
מרכז הישיבות תומכי תמימים ליובאוויטש

מזל איסערין פארקויף

ברוקלין

הרבנים בבאסטאן בהנוגע לכשרות ואין אני יודע מה פשעם בזה ומפני [מה] הרעיש המר"ד - לפי מכתב ידידי - שיש על זה, אם רבני באסטאן עשו ועד מיוחד מבלעדי הר"ד שיש הנני חושב כי בדאי עשו מה שלא היו צריכים לעשות גם מצד כבוד אבותיו הגאונים המפורסמים ז"ל ויבדל לחיים טובים כי גם מצד כבוד העצמי לא היו צריכים לעשות. הרמב"ם ז"ל מונה מצות כבוד ת"ח במנין מ"ע ואשר המר"ד שיש הוא ת"ח בכל הדרגות שדרושים רז"ל גם זה דאי ועל כמותו ארז"ל זכות אבותם מסייעתם וצריכים לקרבו בכל מיני קיווג, ובכלל הקיווג הוא ג"כ אם ישנם דברים לא נכונים שעשה או שעושה צריכים להגיד אבל האמירה צ"ל ע"ד המבואר במאמר אם רוח המושל - נדפס - ואז הדברים מתקבלים ומביאים תועלת כפול ומשולש.

הארבתי בזה באשר ידעתי כי מתפש הוא את האמת ולכן כתבתי לו בזה בארוכה כמאמר מיוס א אמתן גוטען פריינד רעט מען א סך. אמנם בהנוגע אלי אתפלא מדוע הזכירו את שמי על ענין זה כי אין אני מתערב בענינים כאלו.

נחנית לקרא כתב ידו במכתבו זה המעיד כי ת"ל חוטבה בריאותו, והשי"ת ישלח לו רפואה וארץ ימיו ושנותיו בטוב ובנעימים בנשמות וברוחניות.

אתענין לדעת את הרושם שעשה הכרוז שלי שגדפס בהעתון קודם התג והאם הוכיז ברבים כמו שנעשה פה שפוסטמוהו בהרבה בתי כנסיות כן הרושם שעשה הקריאה והקדושה חוברת התשיעית, והשי"ת יזכנו להתעורר בתשובה שלמה בפועל ויזכנו לקבל פני משיח צדקנו.

יידו הדו"ש ומכרכו

יוסף יצחק

אמור אם רוח הנושח: שהיה קונסירטיס חיב שנת, ב, וראה לעיל היא אגרת רב, ונתמסמן בהצרות שם.

ידידי עוז הר"ג הנכבד, הנוגע לשם תהלת, ור"ח אי"א מוהר"ד מ"ש

איתמח

כ"ה י סיון תש"א
ברוקלין

שלום וברכה!
במענה על מכתבו ממוצאי התג הנה אדות תעמולה בשביל פדיון שבויים במחנם ה"ס הסכמתי לעשות בשותפות עם ועד החצלה, ומה שהרג... התפאר שיעזר להפ"ש בכמה אלפים לא נכון הוא. בתחלת הכרזתי נדון פד"ש - בשנה העברה - הבטיח לתת שני אלפים ובמשך הזמן נתן רק אלף שקל וחזו כל עזרתם, וכמה אלפים הפסידו לקופת הצדקה שתחת הנהלתו להצלת נפשות ע"י הוצאת דיבה וכי יודעים המה, אמנם בהנוגע למחנם ה"ס, הנה אחר אשר הר"ג הר"ד שיש הבטיחתי שהוא יגון - בעזרה"י - על ענינינו ואשר יהי בעזרה"י חלק הראוי, הסכמתי לזה.

אדות הר"ג הר"ד שיש במחוחו העצמי הנני יודעו ומכירי זה שנים רבות עוד בהיותו כברלין וחתי הרב הגאון האמיתי הר"ח איש האשכולות מוה"ר מנחם מענדיל שליט"א שניאורסאהן סיפר לי הרבה אדות גודל מעלותיו בלימוד ומרץ ומאד נחנתי מהתקרבותו אלי כי הנני רואה בו כח בר פועל בעסקנות צבורית בחיזוק הדת הנחוץ במדינה זו כאורי לנשימה, והנני מקוה שיביא בעה"י תועלת רב, ומה שהפרעידעניט דביהכ"ס הרבה כשבנו הנה כן הוא סגנון מדינה זו בכלל ואם שבחו בגאונות וכי לא טעה ואין שום עול בדבר כלל. הפרעידעניטין שאינם שומעים להרבנים בבתי כנסיותיהם ומחללים אותם חוטאים הרבה יותר מהפרעידעניט שהרבה בשבחו של חר"ד. אדות ועד הרבנים אין אתי יודע עד מה, אין אני יודע מה עשה ועד

איתמח

נעמטה מצילים האגרת, מוהר"ד"ס: רבינוב"ר, אגרות נסתות אלי - לעיל איקא, ונתמסמן בהצרות שם. מדיין סניס: ראו לעיל אגרת אקל, ונתמסמן בהצרות שם. מר"ד: סולובייצקי.

HIGHLANDS B-4687

יוסף דוב הלוי סולוביטשיק
JOSEPH SOLOVEITCHIK
142 HOMESTEAD STREET
ROXBURY 21, MASS.

אור ליום שני, מעלי ריש שחא, חשט"ו

כבוד ידידי, הרב הגאון הגדול, גפן אדרת לישרון הפארת, מוה"ר ט. דובער ריבקיין, שליט"א;
שלום וברכה!

קבלתי אח אגרתו. אני נחפז להזדקק אליה, כי כל מקום שיד הולך רכיל באמצע זריזים מקדימים ליישר את העקמומיות ולפענח את האמת. הישכ הרה לי, כי בעשים של דברים מסורסים ומסולפיים חלשה דעתו של מעכ"ג. פלוני אלמוני מסר לו רק מקצת שיחה וחצי דבר. מעשה שהיה כך היה. כסספרו בא לידי הקדשתי לו הרבה זמן ועיינתי בכולו-דבר היוצא מגדר הרגלי- בכבוד ראש. התענינתי בפרי עטו של כה"ר נזקפת על שלשה נימוקים. (א) כבוד אכבדהו מאד וכל אשר יכתוב אקרא בחשומת לב. (ב) חיבה יתרה הנני רוחש לתנועת חב"ד. מדי דברי בה זכר אזכרנה כחזון נעורים, רצוף רשמי ילדות חמימה, עשופת הוד רומנטי. עוד מרחפים לפני דמויות פשוטות, אכיליות, עשורי הפארת קדומים. הנה דיוקן מלמדי, ר' ברוך יעקב ריסברג, ז"ל, לפני. עוד אני רואה את ארשה פניו, שהפיקה פכחון לב ופקחות עין וגם דמיון ומעוף. עד היום הזה אני שומע את קולו כדממה בין השמשות נוגה ורווי עצב וגעגועים, ודבריו בוקעים מתוך המרחק-דברים מלאי החלהבות והחפעלות על דבר שבתו בליכווישש בנערותו. עוד אני נושא כנכבי נפשי את דמות הרבי הזקן שהביטה עלינו, חינוקות של בית רבם, מכחלי החדר המסוידים-פארות הדמות, כעלה המצח הרחב, שליט השכל, והעיניים הגדולות המציצות במרחבי י-ה אין קץ, רחוקי חזון פלאים. הזקן היורד על פי מדותיו קסם אותנו, ילדים קטנים, בהדרתו וסודיותו. עוד עיני רואות את חסונתו של הצמח צדק, לבוש לבנים, שבחגלגלה בפנשסית הילדותיה שלנו כדמות כהן גדול היוצא מביה קדש הקדשים. עוד אזני קולשות צלילים מוזרים אבל גם מלבכים ומושכים את הלב, ניבים מקושעים, מלצם מפוזרות שיצאו מפי הקוזרים" בערבי החורף הארוכים לאור נר כהח על דבר אורות מקיפים ואורות חוזרים, העלם וגילוי, אהבה פנימית והנפש לישראלית אשר מכסא הכבוד חוצבה. ועוד אני חולם ואני רואה את זקני החסידים המרקדים בקצב מהיר כליל שמיני עזרת סחור סחור לאבא מרי, ז"ל. רשמים מעין אלה לא ימחו מקרב לבי, והמה משורשים עמוק, עמוק, במסחרי הויתתי. לפיכך כל הנכתב על חנועה גדולה זו מענין אותי מאד, מאד.

(ג) חיבורו רחוק אותי בשל אופיו היחודי. מצאתי בו מיוזג פרדוקסלי של שכליות ואימוציונליות שני מינים שאינם מתמזגים, על פי רוב, יפה, יפה. מצד אחד מצאתי בו הגיון הלכתי חד וחלק, הערות נאות ומדויקות המכוססות על ניתוח דק. מעכ"ג קולע כהן אל נקודת המוקד של כל בעיה ובעיה. כמלה אחת, פגעי בלומדות מבית מדרשו של חכמי ליטא, עידית דעידית. מצד שני ^{התקופה} ^{ההיא} בחתלהכות חסידית, בהתרצשות אימוציונלית ובהתמכרות כנה ונאמנה לגדולי החסידות המגיעות

יוסף דוב הלוי סולוביץ'יק
JOSEPH SOLOVEITCHIK
142 HOMESTEAD STREET
ROXBURY 21, MASS.

לדרגה אמונה צדיקים פשוטה וחזקה כחלמיש צור. כמושב חברים וחלמידים דנתי על חזיון זה; ספרתי בשבחו של ספרו וגם על אודח אופיו המופלא. דיקנות הלכתית ולכביות חסידית עולות בקנה אחד. לראיה ולדוגמא על השניות השוררת בחיבורו צשתי אה דבריו ביחס לשום-אח כחנים בקברי צדיקים. אמרתי באותה חבורה, כי בעל החלכה נאכף קשה עם החסיד הנאמן. הראשון יודע הישב, כי קבר מטמא, בלי שום הבדל של מי הוא הקבר, אין מקום כאן לסנטימנט-שליות ולרגשי הערצה. אבל איש החסידות רוצה להקל בזה. כמדומני, שהדגשתי אז, כי כה"ר בהערותו מכיע את השתוממותו על מנהג השתתחות כחנים על קברי צדיקים, אך בכל זאת הוא מכין וגם מרגיש את הדחף האימוציונלי שאביאם לידי כך. הטוח והלב מהרוצצים, נמחבר טודה בשניהם. יאמן לי ידידי כי מילוג כזה - מחשבה ורגש - ירד גם לאישיותי. (לפעמים הנני נוטה לחאזין להמיה לבי. נראה ש' חסידות ג'נרליז'ו.)

לא יכלתי לדאבוני לעיין בקונטרסו בהוגן. שרדתי לפני ימי החסד והרחמים השחרגה עלי, ועוד חזון למועד. מובטחני, כי כל מה שיוצא מהחח קולמסו של גברא רבה כמוחיה הוא דבר מחוקן ונאה.

יקבל נא את ברכתי להתחדשות השנה. יכתב ויחחם בספר הצדיקים לאלתר לשנת חיים ושלום וכל טוב. לשנה הבאה נזכה כולנו לקיים, בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה'.

ידידו, סוקירו ומכבדו, יוסף סולוביץ'יק

גדעט טאק אדגא זאמנא דהם יאנא, אהרן טאק, יאנו. וקול מריפת היסניא,

Aaron Raketter - Potkoff, The Law, vol 1 (1999), 147-59

רבי יוסף דוב הלוי סולוביצ'יק

הימים. בהערצה וחיבה גדולה. יוסף דוב הלוי סולוביצ'יק. ברכת מועדים לששון ולשמחה, חג כשר ושמח".

לאחר יומיים בערב חג הפסח מודה לו הרבי על הברכות, ובשולי המכתב מעיר: "ע"פ תוכן מכתבו

על תוכן המכתב... רבותי... חג הפסח... מכתבו

ההלכתית לקיים מצות ניהום אבלים על ידי מכתב ושליח. (המכתב נדפס ב"לקוטי שיחות" חלק כ' ע' 569, מבלי שצוין השם שאליו נשלח).

בטבת תשל"א בא הגרי"ד לנחם את הרבנית חיה מושקא ז"ל ואחותה, על פטירת אמן הרבנית נחמה דינה ז"ל. באותה עת הגיעו לשם הרש"ג ז"ל ואחריו הרבי והתפתחה ביניהם שיחה. הרב שלום דב קובלסקי מספר, כי הרבי התבטא אז שהחיבה בין בית בריסק לבין ליובאוויטש היתה גדולה ביותר, שכן שני הצדדים היו "מידת האמת בעצמה".

ביום ב' ניסן תשל"ב שלח הגרי"ד מכתב ברכה אל הרבי לרגל מלאות לו שבעים שנה: "כבוד אדמו"ר, הגאון הגדול, עטרת ישראל הודו ותפארתו, צדיק יסוד עולם, מרן מנחם מענדל שניאורסון שליט"א. שלום וברכה רבה ונאמנה! אני מגיש בזה את ברכתי הדלה, ברכת הדיוט, למעכ"ק שליט"א, יחד עם אלפי מעריציו בכל קצוי ארץ אני מתפלל ומתחנן לאל מרום, כי יפרוש את סוכת שלומו עליו, וכי יאריך את ימיו ושנותיו בטוב ובנעימים, ללמד תועים בינה וצמאים יראה, חכמה ודעת, עד כי יבא שילה. יפוצו מעיינותיו חוצה, ילכו רבים לאורו ותמלא הארץ דעה, אך טוב וחסד ירדפוהו תמיד כל

– ארשה לעצמי לעורר ע"ד תמיהתי רבה מאז, על אי ההוצאה לאור בדפוס – שיעורי כת"ר בגפ"ת, והתועלת מובנת. וכן על אי ההוצאה לאור דחידושו באופן דשקו"ט – דאביו זקנו הרה"ג וכו' וכו' הר"ח ע"ה הלוי, שע"פ השמועה נמצאים תחת יד כת"ר. והרי דוקא השקו"ט מלמדת דרך בלימוד וכו'. ולהעיר משבת (לג, סע"ב) גדרים (לח, א) טוב עין כו', וקונטרס אחרון לאדמו"ר הזקן הלכות תלמוד תורה רפ"ג (ד"מעט מזעיר" הובא בש"ס).

בשנת תשל"ג כאשר התחולל בארה"ב "משבר האנרגיה", דיבר על כך הרבי בהתוועדות ששודרה גם ברדיו, והציע דרכים לפתור את תלותה של ארה"ב בנפט הערבי. כאשר נקלע הרה"ח ר' חיים פרוס שי' (שליח חב"ד בבוסטון) לבית הגרי"ד, שאלו הרב: על מה מדבר הרבי לאחרונה? חשב הרב פרוס לומר לו שיחה ברמב"ם, ברש"י, אך נענה שלא לזה

על מה מדבר הרבי לאחרונה?

כבוד אדמו"ר, הגאון הגדול, עטרת ישראל הודו ותפארתו, צדיק יסוד עולם, מרן מנחם מענדל שניאורסון שליט"א. שלום וברכה רבה ונאמנה! אני מגיש בזה את ברכתי הדלה, ברכת הדיוט, למעכ"ק שליט"א, יחד עם אלפי מעריציו בכל קצוי ארץ אני מתפלל ומתחנן לאל מרום, כי יפרוש את סוכת שלומו עליו, וכי יאריך את ימיו ושנותיו בטוב ובנעימים, ללמד תועים בינה וצמאים יראה, חכמה ודעת, עד כי יבא שילה. יפוצו מעיינותיו חוצה, ילכו רבים לאורו ותמלא הארץ דעה, אך טוב וחסד ירדפוהו תמיד כל